

Roman Bartnicki

"Paulus ringt um die Lebensform der Kirche. Vier Briefe an die Gemeinde Gottes in Korinth. Paulus neu gesehen", Rudolf Pesch, Freiburg-Basel-Wien 1986 : [recenzja]

Collectanea Theologica 58/1, 184-185

1988

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Możemy więc być zadowoleni, że posiadamy pracę R. Schnackenburga w tłumaczeniu polskim. Jest to dzieło bardzo cenne, biorąc zwłaszcza pod uwagę niedostatek literatury biblijno-moralnej w języku polskim. Nowe wydanie nie jest aż tak rewelacyjne, żeby przekreślało wartość poprzedniego.

Niemniej lepiej by się stało, gdyby przetłumaczona została ta ostatnia wersja R. Schnackenburga.

ks. Roman Bartnicki, Warszawa

Rudolf PESCH, *Paulus ringt um die Lebensform der Kirche. Vier Briefe an die Gemeinde Gottes in Korinth. Paulus neu gesehen*, Freiburg-Basel-Wien 1986, Verlag Herder, s. 254 (*Herderbücherei*, t. 1291).

Podważając jedność literacką pism św. Pawła dokonywano już różnych podziałów jego listów. Aby się o tym przekonać, wystarczy skonsultować jedną z nowszych introdukcji do Nowego Testamentu. Ostatnio świeżą propozycję wysunął Rudolf Pesch, znany nowotestamentalista, w latach 1970—1980 profesor egzegezy na uniwersytecie we Frankfurcie, w latach 1980—1984 wykładający we Fryburgu, od r. 1984 wycofał się ze zajęć uniwersyteckich, by całkowicie poświęcić się pracy w „Integrierte Gemeinde” w Monachium¹.

W Pierwszym Liście św. Pawła do Koryntian R. Pesch odnajduje cztery listy apostoła. Swoją hipotezę zbudował wychodząc od znanego tekstu 1 Kor 5,9.11, w którym Paweł wspomina jakiś wcześniej napisany list.

W swej pracy R. Pesch zajmuje się najpierw problemami wprowadzającymi, a następnie komentuje 1 Kor. Rozdział I poświęcony jest historii założenia gminy korynckiej. R. Pesch omawia tu przybycie Pawła do Koryntu, jego działalność w Koryncie, opuszczenie Koryntu przez Pawła, działalność Apollosa, Efez jako miejsce pobytu Pawła i baza misyjna, korespondencyjne kontakty Pawła z Koryntianami. Tutaj zastanawia się też, gdzie należy szukać wspomnianego w 1 Kor 5, 9. 11 wcześniejszego listu do Koryntian.

W rozdziale drugim R. Pesch podaje w wątpliwość jedność Pierwszego Listu do Koryntian. W rozdziale natomiast trzecim rekonstruuje cztery listy Pawła, które miały wejść do obecnego 1 Kor. Miały to być następujące listy: „List najwcześniejszy” (*Vorbrief* — 1,1—5,8 + 6,1—11); „List pośredni” (*Zwischenbrief* — 5,9—13 + 6,12—20 + 10, 1—11, 34); „List o zmartwychwstaniu” (*Auferstehungsbrief* — 15,1—58); „List z odpowiedziami” (*Antwortbrief* — r. 7—9 + 12—14 + 16).

Najwcześniejszym napisanym miał być list 1,1—5,8 + 6,1—11. Posiada on dziękczynienie, na podstawie którego R. Pesch wyciąga wniosek, że stosunki Pawła z Koryntianami nie zostały jeszcze przez nic zakłócone. Paweł przyznaje Koryntianom, że „świadectwo Chrystusowe utrwaliło się” w nich (1,6).

Natomiast „List pośredni” jest już świadectwem krnąbrności wspólnoty korynckiej wobec apostoła. Że napisany on został po liście 1,1—5,8 + 6,1—11, autor wnioskuje na podstawie dwukrotnego rozpatrywania sprawy kazirodztwa w 1 Kor 5,1—8 i 5,9—13, jak i z tej racji, że wspomniany w 5,9.11 wcześniejszy list musiał być tym właśnie listem.

¹ Niektóre wcześniejsze publikacje R. Pescha na temat listów Pawłowych: *Die Entdeckung des ältesten Paulus-Briefes. Die Briefe an die Gemeinde der Thessalonicher, Paulus neu gesehen*, Freiburg-Basel-Wien 1984, por. *Collectanea Theologica* 55/1985/ z. 4, 165—166; *Paulus und seine Lieblingsgemeinde. Drei Briefe an die Heiligen von Philippi. Paulus neu gesehen*, Freiburg-Basel-Wien 1985, por. *Collectanea Theologica* 57/1987/ z. 3, 187—189.

Natomiast wniosek o tym, że „List pośredni” poprzedzał „List z odpowiedziami” autor wyprowadza głównie na podstawie porównania tych fragmentów obydwu listów, w których Paweł rozważa problem spożywania mięsa ofiarowanego bożkom pogańskim. W „Liście pośrednim” do sprawy mięsa ofiarowanego bożkom (10,19) Paweł dochodzi poprzez temat batwochwaltwa (10,14) i stwierdza następnie: „wszystko, cokolwiek w jatce sprzedają, spożywajcie, niczego nie dociekając — dla spokoju sumienia” (10,25). Także członkom korynckiej wspólnoty zaproszonym przez niechrześcijan w gościnę Paweł daje radę: „jedzcie wszystko, co wam podadzą, nie pytając o nic — dla spokoju sumienia” (10,27). Paweł nie chciałby, by chrześcijanie brali udział w obrzędowych ucztach urządzanych na cześć bożków pogańskich (10,14—22), ale bez skrupułów mogą oni spożywać mięso, także ofiarowane bożkom pogańskim, a później sprzedawane na rynku lub konsumowane w domach pogan. Mogą je jeść, ale z jednym wyjątkiem: „Gdyby ktoś wam powiedział: «To było złożone na ofiarę», nie jedzcie przez wzgląd na tego, który was ostrzegł” (10,28). Prawdopodobnie nie wszyscy Koryntianie zrozumieli poprawnie Pawła, gdyż w liście, który apostoł od nich otrzymał, było pytanie dotyczące „pokarmów składanych bożkom w ofierze” (8,14). Paweł widział więc potrzebę dokładniejszego wyjaśnienia. Zdaniem R. Pescha, jeśli rozdział 10 należał do wcześniejszego „Listu pośredniego”, a rozdz. 8 do późniejszego „Listu z odpowiedziami”, rozwiązuje to także pozorne sprzeczności, które odgrywały rolę w literacko-krytycznej dyskusji na temat tego listu. Paweł nie zaprzeczał samemu sobie, ale w liście drugim wyraził się mniej jasno, natomiast w czwartym jaśniej.

R. Pesch jest przekonany, że „List z odpowiedziami” powstał później niż obydwa już wymienione. W najwcześniejszym liście oraz w „Liście pośrednim” nie ma jeszcze śladów tego, że judeochrześcijańscy przeciwnicy Pawła zwalczali godność apostołską Pawła; natomiast w 1 Kor 9 Paweł reaguje na docierające do niego wieści: „Czyż nie jestem wolny? Czy nie jestem apostołem? Czy nie widziałem Jezusa, Pana naszego? Jeżeli nawet nie jestem apostołem dla innych, dla was na pewno nim jestem” (9,1—2). Paweł pouczył Koryntian także w sprawie kolektki, jaką poganochrześcijańskie wspólnoty zbierały dla Kościoła jerozolimskiego, a teraz daje oalsze wskazania (16,1—4). Także plany podróży stały się dokładniejsze w stosunku do wcześniejszych informacji (16,5—8). Z Koryntu przybyli także Stefanus, Fortunat i Achaik (16,17).

„List o zmartwychwstaniu” traktuje R. Pesch jako trzeci z kolei w rezultacie porównania go z „Listem z odpowiedziami” oraz mając na uwadze 2 Kor. Wątpliwości co do apostołatu Pawła, do których apostoł nawiązuje w 1 Kor 15,8—11, wydają się jednak jeszcze nie tak wielkie, jak wynika to z „Listu z odpowiedziami” (1 Kor 9). Na temat zmartwychwstania Paweł zabiera jeszcze raz głos w 2 Kor 5 (i Flp 1); porównanie tekstów wskazuje — zdaniem R. Pescha — na niezbyt dużą różnicę w czasie ich napisania.

Oczywiście propozycję R. Pescha należy rozumieć jako jeszcze jedną hipotezę. Ostatnio odzywały się także zdecydowane głosy w obronie jedności literackiej Pierwszego Listu do Koryntian. Sprawa jest dosyć trudna do rozstrzygnięcia. Za bardzo cenny natomiast trzeba uznać komentarz R. Pescha do tekstu 1 Kor. Cztery bowiem następne rozdziały zawierają tłumaczenia kolejnych, wydzielonych przez autora listów oraz komentarz ich treści.

ks. Roman Bartnicki, Warszawa